

Puolustusministeriö
kirjaamo@defmin.fi

Perttu.Wasenius@defmin.fi

Asia: Tietosuojavaltuutetun lausunto

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

YLEINEN OSA

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa. Lakia sovellettaisiin Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn ja siihen ehdotetaan keskitettäväksi henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely muista puolustushallinnon laeista. Esitys liittyy Suomen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen, jonka taustalla on Euroopan unionin tietosuoja koskeva sääntely.

Esityksen tarkoituksena on säätää uusi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettu laki. Lakiin koottaisiin Puolustusvoimien henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset puolustushallinnon toimivaltuuslaeista. Kansallisen turvallisuuden kysymykset eivät kuulu unionin toimivaltaan ja näin ollen, EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (2016/679) tai tietosuojadirektiiviä (2016/680) ja sen nojalla annettavaa kansallista lakia ei suoraan sovelleta nyt kysymyksessä olevaan henkilötietojen käsittelyyn. Lain tarkoituksena on varmistaa, että perustuslain 10 §:n 1 momentin vaatimus säätää henkilötietojen suojasta täyttyy asianmukaisesti Puolustusvoimien toiminnassa.

Laki ehdotus on merkittävä henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta, koska siihen on tarkoitus keskittää lähes kaikki Puolustusvoimien tehtävien yhteydessä käsiteltävien henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset. Ehdotetun henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain rinnalla sovellettaisiin tietosuojalainsäädännön yleisenä osana ehdotettua henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (HE ?/2018). Näiden lakien muodostaman kokonaisuuden soveltamisalalla ei sovellettaisi lainkaan EU:n

tietosuoja-asetusta eikä ehdotettua yleistä tietosuojalakia.

Esityksen arvioimisesta tekee erityisen haastavaa se, että nyt lausunnon kohteena olevaan lakiin keskeisesti linkittyvä henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettu laki on myös parhailaan lausuntokierroksella, eikä sen lopullisesta sisällöstä ole vielä tässä vaiheessa varmuutta. Myöskään sotilastiedustelua koskevan lainsäädännön lopullinen sisältö ei vielä käsitykseni mukaan ole varmistunut. **Ottaen huomioon tulevan lainsäädäntöympäristön sirpaleisuus, korostuu koko toimialaa koskevassa lainsäädäntötyössä selkeyden vaatimus.** Edellä esitetyistä syistä ja avoimista kysymyksistä johtuen, Puolustusvoimien toimintaan liittyvän henkilötietojen käsittelyä koskevan kokonaiskuvan saavuttaminen on tässä vaiheessa haastavaa. Nyt lausunnon kohteena olevan esitystä pyritään kuitenkin tarkastelemaan niiltä osin, kuin se nyt on käsillä olevan tiedon perusteella mahdollista.

Henkilötietojen käsittelyn osalta tarkastelu suoritetaan perustuslakiin nojaten, joka turvaa oikeuden yksityiselämän suojan. Suomen perustuslain 10 §:n 1 momentti sisältää lainsäädäntötoimeksiannon, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Eduskunnan perustuslakivaliokunta ja hallintovaliokunta ovat lausunnoissaan ottaneet kantaneet siihen, minkälaisista henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä asioista tulee säätää lain tasolla. Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 6–7 ja siinä viitatus lausunnot). Myös Euroopan ihmisoikeussopimus (EIS) tulee Suomea sitovana kansainvälisenä velvoitteena ottaa huomioon.

YKSITYISKOHTAINEN TARKASTELU

2 § Suhde muuhun lainsäädäntöön

Ehdotetun säännöksen mukaan ”Jollei tässä laissa toisin säädetä, edellä 1 §:ssä tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan **tämän lain lisäksi** henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (XXX/2018) sen 7 lukua lukuun ottamatta. Tässä laissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn ei sovelleta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta EU/2016/679, eikä yleistä tietosuojalakia (XXX/2018).”

Nyt ehdotetun lain ohella sovelletaan henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 315	Albertinkatu 25 A	010 366 6700	tietosuoja@om.fi
00181 Helsinki	3. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	010 36 16670	0100 862 05	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00 pe 9:00-12:00

kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia sen 7 lukua lukuun ottamatta, jollei tässä laissa ole säädetty poikkeusta. Eräiltä osin lainsäätäjät on tuonut hyvinkin selkeästi esille sen, milloin on tarkoitus poiketa henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua laista (esim. 20 §), mutta toisissa kohdissa ei, vaikka säännöksen sisältö on luonteeltaan sellainen, että se on selkeästi ristiriidassa rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lain ja sen taustalla olevan direktiivin kanssa ristiriidassa (esim. käyttötarkoitussidonnaisuuden osalta esimerkiksi 15 § 2 mom., 16 § 2 mom. sekä 17 §).

Sääntelyn selkeyden vuoksi lainsäätäjän tulisi vähintäänkin perusteluissa tuoda vielä selkeästi esille ne tilanteet, joissa on nimenomaisesti tarkoitus poiketa yleislaiksi valitusta tietosuojadirektiivistä (2016/680) ja sen nojalla annettavasta kansallisesta laista. Nyt lausunnon kohteena olevaa lakia tulee vielä peilata yksityiskohtaisemmalla tasolla tietosuojadirektiiviin (2016/680) ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettuun lakiin, kun sen lopullinen sisältö selviää.

12 § Sotilastiedustelurekisterin käyttötarkoitus

Sotilastiedustelua koskevaa henkilötietojen käsittelyä ei tule erottaa sitä koskevasta muusta lainsäädännöstä. **Toisin sanoen, sotilastiedustelua koskevia henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä ei tule sisällyttää nyt lausunnon kohteena olevaan lakiin, vaan ne tulisi sisällyttää sotilastiedustelulakiin. Tähän kaksi keskeistä perustetta:**

Ensinnäkin, sotilastiedustelu laki määrittää yksityiskohtaisesti sitä toimintaympäristöä, sotilastiedustelun toimivaltuuksia ja niitä edellytyksiä, joiden nojalla erilaisia sotilastiedustelun välineitä voidaan hyödyntää. Sotilastiedustelulain kautta määräytyvät myös yksityiskohtaisemmin ne parametrit, joihin perustuen tiedustelutoimintaa kohdistetaan. Tämä sääntely luo jo osaltaan henkilötietojen käsittelystä käyttötarkoitussidonnaisuuden kehikkoa, joka on perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä yksi keskeisimmistä vaatimuksista henkilötietojen käsittelyä koskevalla lainsäädännöllä. **Sen, että sotilastiedustelun yhteydessä tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset ovat samassa yhteydessä sotilastiedustelutoiminnan toimivaltuuksien sekä muutoin toimintaympäristöä ja menetelmien käytön edellytyksiä koskevan sääntelyn kanssa, on myös edellytys sääntelyn täsmällisyydelle ja tarkkarajaisuudelle.** Ottaen huomioon, kuinka keskeisesti sotilastiedustelutoiminta rajoittaa ja puuttuu kansalaisille perusoikeutena perustuslain 10 §:ssä turvattuun yksityisyyden suojaan, ei sitä koskevassa lainsäädännössä voida lähteä tinkimään täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksista.

Tähän asiakokonaisuuteen liittyen ehdotetun lain 13 §:n mukaan ”Sotilastiedustelurekisteriin saadaan tallettaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja myös sen arvioimiseksi, ovatko tiedot merkityksellisiä rekisterin käyttötarkoituksen

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 315	Albertinkatu 25 A	010 366 6700	tietosuoja@om.fi
00181 Helsinki	3. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	010 36 16670	0100 862 05	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00 pe 9:00-12:00

kannalta. Tietojen merkityksellisyys on arvioitava ja tarpeettomat tiedot poistettava viipymättä, kuitenkin viimeistään kuuden kuukauden kuluttua niiden tallettamisesta.” Kun tiedustelutoiminnasta kertyvien henkilötietojen merkityksellisyysarviointi irrotetaan muusta toimintaympäristöstä koskevasta lainsäädännöstä, käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen toteutuminen jää kyseenalaiseksi. Ehdotus tietojen tallentaminen niiden merkityksellisyyden arviointia varten tarkoittaa käytännössä sitä, että henkilötietoja käsiteltäisiin ilman käyttötarkoitusta ja sen arvioimiseksi, olisi tiedoille jokin käyttötarkoitus olemassa. Perustuslakivaliokunta on arvioinut EU-oikeuden lainsäädäntö- ja sopimushankkeita muun muassa kiinnittämällä huomiota tuomioistuinkäytäntöön (esim. PeVL 20/2016 vp), erityisesti EU-tuomioistuimen antamiin ratkaisuihin tapauksissa C-293/12 ja C-594/12 (Digital Rights Ireland) ja C-362/14 (Schrems). Perustuslakivaliokunta on muun muassa todennut, että perusoikeusrajoituksen merkittävyyden vuoksi on keskeistä, että sekä tietojen tallentamisen edellytyksistä että tietojen käytöstä säädetään täsmällisesti ja rajoittuen hyväksyttävän perusteen kannalta välttämättömään (PeVL 18/2014 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tällaisten rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden kannalta (PeVL 38/2016 vp, PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp ja PeVL 14/2009 vp). **Ehdotukseen ei sisälly täsmällisiä ja tarkkarajaisia säännöksiä merkityksellisyyden arvioinnin osalta käsiteltävistä henkilötiedosta.**

Se, että kokonaisuudessaan tiedustelutoiminnassa kertyvien henkilötietojen käsittelysäännökset otettaisiin nyt lausunnon kohteena olevaan lakiin johtaa siihen, että sotilastiedustelun kokonaiskonteksti ja tiedustelutoimintaa koskevat olennaiset parametrit eivät olisi havaittavissa käsittelyä koskevista säännöksistä. Tämä puolestaan voisi johtaa siihen, että tiedustelutoimintaa ja siitä seuraavaa henkilötietojen käsittelyä voitaisiin suorittaa laaja-alaisemmin ja keveämmin perustein, kuin perusoikeusnäkökulmasta arvioituna olisi suotavaa.

Toiseksi, nyt lausunnon kohteena olevan lain osalta, henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (XXX/2018) kautta, valvontaviranomaisena on tietosuojavaltuutettu. Tiedustelutoiminnan osalta laillisuusvalvontaa ehdotetun sotilastiedustelua koskevan sääntelyn mukaan suoritaisi tiedustelun valvontaviranomainen, ei siis tietosuojavaltuutettu. Tiedustelutoiminnan tehokkaan valvonnan edellytyksenä on, että sitä valvoo yksi valvontaviranomainen, tiedustelun valvontaviranomainen, jolla on mahdollisuus arvioida tiedustelutoimintaa kokonaisuudessaan. Tiedustelun valvontaviranomaisen yksi keskeisimpiä tehtäviä tulisi olla tiedustelutoiminnan yhteydessä käsiteltävien henkilötietojen käsittelyn valvominen, koska tiedustelutoiminnan kohteiden olevien yksilöiden oikeuksien ja vapauksien kannalta tämä on juuri se keskeisin asia, joka edellyttää toiminnan lainmukaisuuden valvontaa. **Nyt ehdotettu sääntely johtaisi siihen, että tiedustelutoiminta jakautuisi kahden valvontaviranomaisen kesken ja valvontaviranomainen voisi vaihtua kesken valvontaprosessin. Tämä ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, mikäli**

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 315	Albertinkatu 25 A	010 366 6700	tietosuoja@om.fi
00181 Helsinki	3. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	010 36 16670	0100 862 05	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00 pe 9:00-12:00

tiedustelutoiminnan osalta valvonnan halutaan olevan tehokasta, uskottavaa ja toimivaa.

Jotta tiedustelutoiminta on ylipäättään mahdollista, tulee tiedustelua koskevan lainsäädännön täyttää kriteerit, joita EIT ja EUT ovat ratkaisukäytännössään sille asettaneet. Valvontajärjestelmän tulee täyttää vaatimukset valvonnan tehokkuudesta ja riippumattomuudesta. Nyt ehdotettu lainsäädäntöratkaisu ei ole harmoniassa näiden vaatimusten kanssa.

15 § Turvallisuustietorekisterin tietosisältö

Edellä esitetyt kommentit merkityksellisyyden arvioimisesta on huomioitava myös ehdotetun lain 15 §:n 2 momenttia arvioitaessa.

16 § Muut henkilörekisterit

Tilapäisten henkilörekisterien osalta 16 §:n 3 momentissa säädetään, että ”Rekisterin perustamisesta on ennen käsittelyn aloittamista laadittava henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 22 §:ssä tarkoitettu tietosuojaseloste ja toimitettava se pääesikunnalle.”

Pääesikunnalle tulisi ilmoittaa myös siitä, kun tilapäinen henkilörekisteri poistetaan käytöstä. Tätä kautta puolustusvoimien käytössä olevista aktiivisista henkilörekistereistä olisi olemassa realistinen kokonaiskuva, joka osaltaan helpottaisi esimerkiksi valvontaviranomaisen toimintaa.

Epäselväksi jää, **mikä on 16 §:n suhde on esimerkiksi 12 ja 13 §:ssä säädettyyn:** mikä tieto menee tilapäiseen rekisteriin ja mikä pysyvään? Millä edellytyksillä tilapäisessä henkilörekisterissä olevat tiedot voidaan siirtää pysyviin henkilörekistereihin? Näiltä osin sääntely on epäselvää ja sitä on syytä täsmentää.

17 § Henkilötietojen käsittely muuhun kuin niiden keräämis- ja tallettamistarkoitukseen

Ehdotetun säännöksen mukaan ”Jollei tässä laissa tai muualla laissa toisin säädetä, Puolustusvoimat voi käsitellä henkilötietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen silloin, kun se on tarpeen kyseisessä pykälässä säädettyjä käyttötarkoituksia varten.”

Koko säännös on sellaisenaan hyvin hämmentävä, koska käyttö- ja siirtomahdollisuudet koskevat tietoja, joista ei ”tässä laissa tai muualla toisin säädetä”. Tässä laissa puolestaan jokaiselle rekisterille on jo määritelty nimenomainen käyttötarkoitus, joka vaikuttaisi johtavan pykälän sanamuodon mukaisesti ehdotetun 17 §:n soveltamisen estymiseen.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 315	Albertinkatu 25 A	010 366 6700	tietosuoja@om.fi
00181 Helsinki	3. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	010 36 16670	0100 862 05	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00 pe 9:00-12:00

Kyseinen pykälä vaikuttaisi pyrkivän käytännössä siihen, että kaikkia puolustusvoimien henkilökistereissä olevia henkilötietoja voisi hyödyntää kaikissa kyseisessä pykälässä säädetyissä tarkoituksissa. Tämä vie kokonaisuudessaan pohjan rekisterikohtaiselta käyttötarkoituserittelyltä sekä myös kyseiselle rekistereille säädetyiltä säilytysajoilta, koska perustelujen mukaan ” Oikeus käsitellä henkilötietoja johonkin 1 momentissa mainittuun käyttötarkoitukseen loisi samalla myös oikeuden tarvittaessa siirtää kyseiset henkilötiedot toiseen Puolustusvoimien henkilökisteriin siltä osin, kun kyseisten tietojen käsittely myöhempään käyttötarkoitukseen olisi 2 luvun tai muun lain nojalla sallittua.”

Ehdotetun lain 17 §:n 2 momenttia tulee tarkastella jo aiempia kommentteja vasten.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan tietoja voidaan käsitellä ”suunnittelua ja kehittämistä varten sekä koulutuksen yhteydessä, jos tiedot ovat koulutuksen toteuttamiseksi välttämättömiä”. Edellä mainitut käyttötarkoitukset ovat hyvin epämääräisiä ja ne voidaan tulkita hyvinkin laajalla tavalla. Myöskään näiltä osin sääntely ei ole tarpeeksi tarkkarajaista.

Ehdotettu säännös ”rikkoo” kokonaisuudessaan nyt ehdotetun laissa määritellyt rekisterikohtaiset käyttötarkoitukset sekä samalla säilytysaikaa koskevat määrittelyt, eikä tämä ratkaisu täytä perustuslain edellyttämää tarkkarajausuutta tai täsmällisyysvaatimusta miltään osin. Näin ollen ehdotettu säännös ei nykymuodossaan ole mahdollinen.

18 § Tietosuojaselosteen julkaisemista ja rekisteröidyn tarkastusoikeutta koskevat poikkeukset

Tietosuojaselostetta sekä rekisteröidyn tarkastusoikeutta koskevat poikkeukset tulisi selkeyden vuoksi olla omissa pykälissään.

19 § Yksittäiseen tehtävään liittymättömien tietojen käsittely

Ehdotetun säännöksen mukaan ”Yksittäisessä sotilastiedustelutehtävässä tai sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 5 tai 9 luvussa tarkoitettussa tehtävässä saatuja henkilötietoja, jotka eivät liity kyseiseen tai muuhun suoritettavana olevaan tehtävään, mutta ovat tarpeellisia muussa tehtävässä, saa kerätä ja tallettaa sotilastiedustelurekisteriin, turvallisuustietorekisteriin tai tilapäiseen henkilökisteriin 2 luvussa säädetyin edellytyksin. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen käyttämisestä säädetään erikseen.”

Edellä esitetty pykälä varaa käytännössä oikeuden käyttää sotilastiedustelutehtävässä tai sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 5 tai 9 luvussa tarkoitettussa tehtävässä saatuja henkilötietoja muussa, kuin alkuperäisessä tehtävässä. Säännös on kyseenalainen siitä näkökulmasta, että edellä mainituilla tavoilla saadun tiedon lainmukaisuus on sidottu osin käyttötarkoitukseen, mutta

keskeiseltä osin nimenomaan määrätyn tehtävän suorittamiseen. Epäselväksi jää, mikä olisi käsittelyperuste siltä osin, kuin tietoa säilytetään mahdollista tulevaa tarvetta varten. **Käytännössä alkuperäiseen tehtävään liittymätön tiedon kerääminen mahdollistaa myös muunlaisen, kuin suunnitellun ja ennalta määritellyn käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisen tiedon käsittelyn.**

Henkilötietojen käsittelyn sekä yksityisyyden suojan näkökulmasta tämä nimenomainen säännös ei ole tarpeeksi tarkkarajainen ja on osin ristiriidassa myös henkilötiedon tarpeellisuutta ja käyttötarkoitussidonnaisuutta koskevan vaatimuksen kanssa.

28 § Tietojen luovuttamisesta päättäminen

Ehdotetussa säännöksen mukaan ”Oikeudesta luovuttaa Puolustusvoimien henkilörekisterin tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona päättää rekisterinpitäjä. Henkilötietojen luovuttamisesta päätettäessä on otettava huomioon luovutettavien tietojen laatu ja luovutuksen merkitys henkilötietojen suojalle. Luovutettaviin henkilötietoihin on tarpeen mukaan liitettävä ehtoja tietojen käyttötarkoituksesta ja jatkoluovuttamisesta. DNA-tietojen luovuttamisesta säädetään 21 §:ssä.”

Henkilötietojen luovutusten osalta on syytä havaita, että pelkkä salassapitosäännöksen syrjäyttäminen ei vielä sellaisenaan tuo lainmukaista käsittelyperustetta vastaanottajalla käsitellä kyseistä tietoa. **Näin ollen, luovutuksen edellytyksiä arvioitaessa on myös varmistuttava siitä, että vastaanottajalla on olemassa lainmukainen oikeus käsitellä kyseisiä henkilötietoja.** Tämä vaatimus tulee lisätä nyt ehdotetun lain 28 §:än.

32 § Muiden viranomaisten tietojen luovuttaminen Puolustusvoimille suorakäyttöisesti tallettamalla

Nyt lausunnon kohteena olevassa hallituksen ehdotuksessa ei löydy tälle pykälälle perusteluita. Näiltä osin esitystä on täydennettävä.

Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan ”Puolustusvoimat voi antaa Rajavartiolaitokselle oikeuden tallettaa 5 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja suorakäyttöisesti asevelvollisrekisteriin.” Lupamenettely on hiukan erikoista huomioon ottaen, että ehdotetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisesti ”Rajavartiolaitos toimii asevelvollisrekisterin rekisterinpitäjänä siltä osin, kun se käsittelee 4 ja 5 §:n mukaisesti henkilötietoja Rajavartiolaitoksen laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten.” Koska perusteluita ei kyseisen säännöksen osalta ole käytettävissä, jää epämääräiseksi, mitä tällä säännöksellä on tarkalleen ottaen haettu? On kuitenkin todettava, että **Rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien tai rekisterinpitäjyyteen liittyvien velvollisuuksien tosiasiallinen toteutumisen ei tulisi olla luvanvaraisuuden varassa.**

Ehdotetun säännöksen 2 momentin mukaan ”Puolustusvoimat voi antaa poliisille, Rajavartiolaitokselle ja Tullille oikeuden tallettaa suorakäyttöisesti henkilörekistereihinsä tietoja, jotka ovat tarpeen palvelukseen määräämistä, sotilastiedustelutehtävien suorittamista tai rikosten ennalta estämistä tai paljastamistehtävien suorittamista varten.” Jää osin epäselväksi, miksi ”Puolustusvoimat” myöntävät kyseessä olevan luvan, kun huomioidaan se, että rekisterinpidollisessa vastuussa ovat lähtökohtaisesti pääesikunta (3§) ja Puolustusvoimista vastaava hallintoyksikkö (16 §). Herää myös kysymys siitä, voiko kyseisen luvan siis tosiasiallisesti myöntää myös jokin muu taho kuin rekisterinpitäjä? Tätä taustaa vasten herää kysymys myös siitä, **kuinka tosiasiallinen rekisterinpitäjä varmistaa näiltä osin ja näin tallennettujen tietojen osalta tietosuojaperiaatteiden toteutumisen?** Herää myös kysymys, kuinka Puolustusvoimat valvoo tällaisten tietojen tallentumista omiin järjestelmiinsä? Sääntelyn tulee olla näiltä osin huomattavasti yksityiskohtaisempaa. Ehdotettu 2 momentti ei ole tarpeeksi tarkkarajainen.

Säännöksen 3 momentin mukaan ”Toisen viranomaisen oikeudesta luovuttaa tietoja suorakäyttöisesti Puolustusvoimien henkilörekisteriin päättää rekisterinpitäjä.” Epäselväksi jää, mikä on tämän säännöksen ratio? Selkeyden vuoksi olisi myös syytä täsmentää, kehen rekisterinpitäjään viitataan ”päätöksentekijänä” (tietoja luovuttavaanko?) **Henkilötietojen luovutus viranomaiselta toiselle on mahdollista vain silloin, kun siihen on laissa nimenomainen säännös ja vastaanottavalla viranomaisella on oikeus käsitellä kyseisiä tietoja lakisääteisen tehtävänsä vuoksi.** Nyt ehdotetusta pykälästä voi jäädä sellainen kuva, että tästä periaatteesta voitaisiin poiketa pelkällä päätöksellä. Näiltä osin säännöstä on täsmennettävä.

5 luku Henkilötietojen poistaminen Puolustusvoimien henkilörekistereistä

Kuten jo edellä todettu, poistamista koskevien säännösten turva yksityisyyden suojan takeena on hyvin kyseenalainen nyt ehdotetun lain 17 §:stä johtuen. Lausunnon kohteena olevan lain 17 §, joka vaikuttaisi mahdollistavan eri tietojen siirtelyn rekisteristä toiseen ja tätä kautta myös tiedon säilytysaikaa ja poistoa koskevien reunaehtojen muuttumisen ja näin ollen vievän pohjaa poistosäännöksiltä rekisteröidyn oikeuksia turvaavina takeina.

37 § Henkilötietojen poistaminen sotilastiedustelurekisteristä

Huomioon ottaen, miten laaja- ja epämääräinen sotilastiedustelun tarkoituksissa tapahtuva henkilötietojen käsittely nyt ehdotetun lain pohjalta, viimeisimmästä merkinnästä alkava 50 vuoden säilytysaika tuntuu kohtuuttoman pitkältä.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 315	Albertinkatu 25 A	010 366 6700	tietosuoja@om.fi
00181 Helsinki	3. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	010 36 16670	0100 862 05	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00 pe 9:00-12:00

JOHTOPÄÄTÖS

Lausunnon kohteena oleva lainsäädäntö ja siinä ehdotettu henkilötietojen käsittely koskettaa monella tapaa yksityisyyden suojan ydinaluetta. Nyt ehdotettu laki sisältää useilta osin sellaisia ratkaisuja, joissa kokonaisuuden saaminen ja johdonmukaisten prosessien hahmottaminen henkilötietojen käsittelyn osalta edellyttävät usean eri lain soveltamista yhtäaikaaisesti. **Ehdotetut säännökset eivät kaikilta osin ole tarpeeksi tarkkarajaisia ja edellyttävät näiltä osin täsmentämistä. Toisten ratkaisujen osalta on kokonaisuudessaan arvioida sitä, ovatko ne nyt ehdotetulla tavalla edes mahdollisia.** Esityksen arvioimisesta tekee erityisen haastavaa se, että nyt lausunnon kohteena olevaan lakiin keskeisesti linkittyvä henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain lopullisesta sisällöstä ole vielä tässä vaiheessa varmuutta. Myös sotilastiedustelua koskevan sisältö on vielä auki. **Ottaen huomioon tulevan lainsäädäntöympäristön sirpaleisuus, korostuu koko toimialaa koskevassa lainsäädäntötyössä selkeyden vaatimus. Nyt ehdotettua lakia on syytä vielä täsmentää edellä esitettyjen kommenttien pohjalta siten, että se vastaisi niitä kriteereitä, joita perustuslakivaliokunta ja hallintovaliokunta ovat edellyttäneet henkilötietojen käsittelyä koskevalta lainsäädännöltä.**

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Raisa Leivonen

Tietosuojavaltuutetun toimivalta

Henkilötietolain (523/1999) 38 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutettu antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi ja käyttää päätösvaltaa siten kuin tässä laissa säädetään.

Henkilötietolain 40 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutetun on edistettävä hyvää tietojenkäsittelytapaa sekä ohjein ja neuvoin pyrittävä siihen, ettei lainvastaista menettelyä jatketa tai uusita. Tarvittaessa tietosuojavaltuutetun on saatettava asia tietosuojalautakunnan päätettäväksi taikka ilmoitettava syyteeseen panoa varten.